

Kanser ile Yaşarken Kendinize İyi Bakmak

Diş Sağlığı ve Çenede Osteonekroz

Değerli hasta ve hasta yakınlarımız; bu kitapçıklar sizlere Hematoloji Uzmanlık Derneği tarafından hastalığınız sürecinde karşınıza çıkabilecek sorunların çözümünde yardımcı olabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

Hematoloji Uzmanlık Derneği , Hematoloji uzmanları tarafından kurulan , kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşu örgütüdür.

Derneğimizin temel amaçlarından birisi hematoloji alanında farkındalık yaratmak , bilgiyi tabana yaymaktır.

Bu amaçla derneğimiz gerek yazılı gerekse de görsel medyada Türkçe içerik yaratıp, hasta bilgilendirme toplantıları , destek gurupları kurup sizlere yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Derneğimiz tarafından hazırlanan **www.kanhastalıkları.net** adresinden değişik hematoloji hastalıkları ve bunların tedavileri konusunda geniş bilgilere ulaşabilir , sorularınıza bir uzman tarafından yanıt bulabilirsiniz.

Bu kitapçıkların hazırlanmasında “IMF” (Uluslararası Myeloma Foundation) tarafından hazırlanan hasta bilgilendirme broşürlerinden yararlanılmıştır. Kendilerine teşekkür ederiz.

Hematoloji Uzmanlık Derneği

Kanser tedavisi sırasında diş sağlığı

Kanser tedavileri dişleriniz ve dişetleriniz dahil, tüm vücudunuzu etkileyebilir.1 Tedavinin yan etkileri ağızdaki mukoza membranlarının yangısı (mukozit), enfeksiyonlar, tat değişiklikleri, ağız kuruluğu, ağrı, diş çürüğü, dişeti hastalığı ve ağızınızda yaraları içerebilir.

Bu nedenle, kanserle yaşayan kişiler için iyi diş sağlığı uygulamaları bilhassa önem taşımaktadır. İyi bir iletişim de önem taşımaktadır. Diş hekiminizin kanser tedavi gördüğünüzü bilmesi gerekir ve onkologunuz diş sağlığı geçmişinizden haberdar olmalıdır.

Kanserle yaşayan bir hasta olarak, şunları yapmalısınız:

- Kanser tedavisi başlamadan önce bir diş muayenesi ve temizliği için randevu almak ve tedavi boyunca düzenli olarak kontrole gitmek
- Kanser tedavinize başlamadan önce dişlerin çekilmesi veya diş implantlarının yerleştirilmesi gibi uygulamaları onkologunuz ile konuşmak

- Eğer varsa, diş hekiminizin çıkartılabilir diş protezlerinizi kontrol etmesi ve düzeltmesini sağlayın
- Hekiminize dişetlerinizdeki her türlü kanama, ağrı veya diş ve dişetlerinizdeki alışılmadık hisleri veya her türlü diş enfeksiyonunu bildirin

Düzenli diş bakımı kanserli olan kişiler için, kanser bulunmayan kişilerdekinden farklı değildir, ancak kanser tedavileri dişleri ve dişetlerini etkileyebileceğinden, daha da önemli olabilir.1

Eğer sizde kanser varsa, rutin diş bakımınız şunları içermelidir:1

- Her yemekten sonra ve yatmadan önce dişlerinizi ve dilinizi yumuşak bir fırça ve hafif hareketlerle fırçalamak
- Plakları çıkartmak için günde bir kez nazikçe diş ipi ile temizlemek (dişetleriniz kanar veya acırsa, hassas olan bölgeden kaçınılmalı, ancak diğer dişler yine de temizlenmelidir)
- Sıkça suyla çalkalayarak ağızınızı ıslak tutmak

(çoğu ilaçlar çürüme ve diğer diş sorunlarına yol açabilecek olan “ağız kuruluşuna” neden olurlar)

- Alkol içeren ağız gargaraları kullanmaktan kaçının

Yaralar veya kanayan dişetleri gibi değişiklikleri saptamak için günlük olarak bir ayna kullanarak diş ve dişetlerinizi kontrol edin. Bir sorun veya değişiklik dikkatinizi çekerse veya ağızınızda, dişlerinizde veya çenenizde ağrı hissederseniz, bunu derhal diş hekiminiz veya onkologunuza bildirin.

Çene osteonekrozu

Çene osteonekrozu, çene kemiği kaybı veya yıkımını içeren nadir bir durumdur.² Ciddi bir durum olabilir. Semptomları, bunlarla kısıtlı olmamak kaydıyla aşağıdakileri içerir:

- Dişetlerinde ağrı, şişme veya enfeksiyon
- Dişlerin sallanması
- Dişetlerinde iyileşmenin yetersiz olması

- Çenede uyuşma veya ağırlık hissi

Bunlardan herhangi birini veya başka bir diş semptomunu yaşayacak olursanız, onkologunuz ve diş hekiminizin her ikisini de bunu derhal söyleyin ve kanser tedavinizin devamı ile ilgili olarak onkologunuzun tavsiyelerine uyun. Onkologunuz sizi osteonekroz alanında deneyim sahibi bir ağız cerrahı veya diş onkologuna sevk edebilir.

Çene osteonekrozunu teşhis etmek için, doktorlar X-ışınları veya enfeksiyon testleri (mikrobiyal kültür) kullanabilirler. Çene osteonekrozunun tedavileri antibiyotikler, ağız gargaraları ve çıkarılabilir ağız protezlerini içerebilir.^{2,3} Yaralı dokuyu çıkartmak ve kemiğin sivri kenarlarını azaltmak için bazı küçük diş hekimi müdahaleleri gerekli olabilir.^{2,3} Cerrahi müdahaleden durumu daha kötü yapabileceği için, genel olarak kaçınılır.^{2,3}

Bilim insanları çene osteonekrozuna tam olarak neyin neden olduğunu veya ne sıklıkla ortaya çıktığını bilmemektedirler. Bu hastalık bisfosfonatlar almakta olan bazı kanser hastalarında ortaya

çıkıştır. Ancak, bu durumun gelişmesinde eğer varsa da, bu ilaçların rolünün ne olduğu bilinmemektedir. Osteonekroz riskini arttırabilecek bazı olası faktörler şunları içermektedir:

- Baş veya boyunda ışın tedavisi
- Kemoterapi
- Steroid tedavisi (örneğin, kortizon)
- Altta yatan kanser
- Anemi (düşük kan sayımı) ve diğer kanla-ilişkili bozukluklar
- Enfeksiyon
- Kötü diş sağlığı öyküsü
- Dişeti hastalığı veya diş cerrahisi (diş çekilmesi gibi)
- Alkol kötüye kullanımı ve sigara kullanma
- Kötü beslenme
- Yetersiz kan dolaşımı veya pıhtılaşma problemleri²

Kanser tedaviniz başladıktan sonra, ağzınız, dişleriniz veya çenenizde ağrı yaşıyorsanız – veya olası diş problemi ile ilgili başka bir semptom –

derhal onkolog ve diş hekiminizin her ikisini de bildirin.

Diş bakımı, genel kanser tedavinizin önemli bir unsurudur. Kanser tanınızın konmasından sonra mümkün olan en kısa süreden başlayarak, tedavi ekibiniz düzenli diş hekiminizi veya bir diş onkologunu da (kanseri kişileri tedavi etmek için özel olarak eğitim almış olan bir diş hekimi) içermelidir.

- Düzenli diş hekiminize kanser nedeniyle tedavi görmekte olduğunuzu mutlaka söyleyin.
- Kanser tanınız ve tedavilerinizi içerecek şekilde, diş hekiminize tıbbi öykünüzü güncelleyin.
- Diş hekiminiz ve onkologunuza danışmaları için birbirlerinin ad ve telefon numaralarını verin.

Kaynaklar: 1. For the dental patient: oral care for cancer patients. Am Dent Assoc. 2002 133(7):1014. 2. National Cancer Institute. Oral complications of chemotherapy and head/neck radiation (PDQ). 2004. 3. Durie BG. Aredia/Zometa

and osteonecrosis of the jaws. International Myeloma Foundation. 2004.

Bu belge bilgilendirme amaçlıdır ve tıbbi profesyonel yardım veya tavsiyenin yerine geçmek amacı taşımadığı gibi, herhangi bir tedavi planına yönelik bir tavsiye amacı da taşımamaktadır. Her türlü sağlık problemi veya tıbbi durum için daima bir tıp görevlisine danışılmalıdır.

Arzu ederseniz, aşağıdaki formu diş hekiminiz ve onkologunuza vereceğiniz bilgileri kaydetmek için kullanabilirsiniz.

Diş Konsültasyon Formu

Diş Hekiminin adı : _____

Telefon Numarası: _____

Onkologun adı : _____

Telefon Numarası: _____

Kanser tedavim hakkında

Tanı (Hastalık & Evresi): _____

Tanı tarihi: _____

Geçmiş ve Planlanan Tedaviler (tarih): _____

Cerrahi (Merkez: _____)

Işın Tedavisi (Merkez: _____)

Kemoterapi _____

İlaçlar:

- İmmünoterapi veya Diğer Biyolojik Terapi Tedaviler:
er: _____
 - Steroidler
 - Bisfosfonatlar
 - Diğer kanser tedavileri (lütfen belirtin)
-
-

Diş tedavilerim hakkında

Son tam diş muayenesi _____

Mevcut ve planlanmış tedaviler (Tarih): _____

- Akıl dışı çekilmesi ve diğer diş cerrahileri
- Periodonti veya Diğer Dişeti cerrahisi
- Diş teli veya diğer ortodonti müdahaleleri
- Kanal tedavisi
- Diş implantı
- Takma diş
- Yapıştırma, Kaplama
- Kron
- Örtücüler
- Dolgular
- Köprüler
- Diş Şekillendirme
- Beyazlatma
- Diğer Diş İşlemleri (belirtiniz)